

Remissyttrande
Fö2024/01668

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande angående betänkandet ”Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig” (SOU 2024:65)

Sammanfattande punkter:

- SimSuFoodS anser att utredningens förslag att kommunerna och regionerna ska ha förmåga att, med användning av endast egna tillgängliga resurser, under cirka två veckor kunna upprätthålla sina måltidsverksamheter är ett väl avvägt förslag, men att **tidsperioden bör förtydligas till minst två veckor i stället för cirka två veckor.**
- Av den totala investeringskostnaden på cirka 1,5 miljarder kronor under den närmaste femårsperioden för att bygga upp en livsmedelsberedskap avseende måltidsverksamheter består närmare 1 miljard av dessa till beredskapslager av livsmedel. Denna siffra baserar sig i utredningen på ett exempel med import av frystorkade produkter, vilket är en mycket kostsam lösning. SimSuFoodS vill poängtera att det finns mer kostnadseffektiva svenskproducerade alternativ som avsevärt kan minska såväl investeringskostnaden (engångskostnad) som den löpande kostnaden i form av övning, lagerkostnader etc. SimSuFoodS bedömning är att etablering av beredskapslager inte behöver bli så dyrt som utredningen föreskriver och att såväl **investeringskostnaden som den löpande kostnaden minst kan halveras** jämfört med den kostnad som beskrivs i utredningen vid användning av mer kostnadseffektiva alternativ.
- Genom att bibehålla utredningens föreslagna tidsperiod på (minst) två veckor, men med minskade kostnader, skulle man skapa marknadsincitament för utveckling och produktion av produkter med låg kostnadsbild. Vidare skulle förädlingsförmågan av beredskapslagrade jordbruksråvaror kunna öka, exempelvis genom kravställning vid upphandlingar genom att beredskapsprodukter ska bestå av en minsta andel av jordbruksråvaror som beredskapslagras i Sverige. Förädlingsförmågan hos beredskapslagrade jordbruksråvaror skulle också kunna ökas genom investeringsstöd på prioriterade förädlingsanläggningar.

Beredskapslager

En livsmedelsberedskap som kan förse befolkningen med näringsrik och varierad kost är helt nödvändig för att krishanteringsförmåga skall finnas och kvarstå över tid. Utan mat slutar folk mycket snart att kunna arbeta och fungera normalt. Beredskapslager på kommunal och regional nivå är en viktig pusselbit i detta.

Krig eller kris kan snabbt försämra och även stoppa viktiga handelsvägar som är fundamentala för att den globala livsmedelsförsörjningen ska fungera. SimSuFoodS anser att ett upprätthållande av importen och öppna handelsvägar styrda av marknadskrafter givetvis är viktigt och måste vara högt prioriterat, men att lita för mycket på att internationella handeln måste/kommer att upprätthållas i en krissituation riskerar att bygga in en alltför stor sårbarhet.

SimSuFoodS anser därför utredningens förslag att kommunerna och regionerna ska ha förmåga att, med användning av endast egna tillgängliga resurser, under minst två veckor kunna upprätthålla sina måltidsverksamheter är ett väl avvägt förslag. SimSuFoodS vill dock poängtera att utredningen nämner att man haft möten med företrädare för kommuner och regioner där flera framhållit att ”det är av stor betydelse för kommuners och regioners närmare planering inför kvalificerade fredstida krissituationer och höjd beredskap att det **tydliggörs i vilken omfattning och under hur lång tid** som kommuner och regioner bör ha verksamhetsförmåga att med användning av endast egna tillgängliga resurser kunna upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter”. Utredningen skriver också att det finns ”förutsättningar för utredningen att göra en närmare bedömning av vilken uthållighetsförmåga kommuner och regioner ska ha vid omfattande eller extrema bristsituationer under kvalificerade fredstida krissituationer eller höjd beredskap i fråga om att kunna upprätthålla sina måltidsverksamheter”. **Utifrån detta anser SimSuFoodS att tidperioden bör förtydligas till minst två veckor i stället för cirka två veckor.**

Ekonomisk konsekvens och kostnad

I den nyligen publicerade totalförsvarspropositionen kan läsas att ”Förmågan inom det civila försvaret behöver fortsatt stärkas och takten i utvecklingen behöver öka. Beredskapsstrukturen för civilt försvar och krisberedskap behöver fortsätta att utvecklas. En stark försörjningsberedskap bidrar till att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna”.

För att stärka det civila försvaret föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2025 att det civila försvaret tillförs 2 miljarder kronor 2025. Därutöver aviserar regeringen att det civila försvaret bör tillföras 3,5 miljarder kronor 2026, 6,5 miljarder kronor 2027 och 8,5 miljarder kronor per år 2028–2030.

De författningsförslag som utredningen lämnar förväntas leda till nya stora löpande kostnader (permanenta kostnader) och nya stora anskaffnings- och investeringskostnader (engångsvisa kostnader) för kommunerna och regionerna under den närmaste femårsperioden. Utredningens författningsförslag avseende kommuner och regioner förväntas medföra utökade kostnader för staten med totalt cirka 13,5 miljarder kronor under åren 2027–2031 avseende statlig ersättning till kommuner eller regioner.

Vad gäller måltidsverksamheterna så rör detta engångsvisa kostnader för anskaffning av livsmedel och utrustning samt lager för förvaring av nödvatten och livsmedel, men också löpande kostnader för framför allt övning och lagerkostnader.

När man ser till den engångsvisa kostnaden refererar utredning till en rapport från Statskontoret; ”En stärkt livsmedelsberedskap i kommuner och regioner” (2023:15), där man redogör för det arbete som bedrivs i Uppsala kommun för att kommunen ska ha en livsmedelsberedskap under två till tre veckor i sina måltidsverksamheter. Utifrån denna rapport, men med inspel från andra kommuner, såsom Jönköpings kommun, bedömer utredningen de engångsvisa kostnader uppgå till cirka 1,5 miljarder kronor under den närmaste femårsperioden. Utifrån den kostnadsnedbrytning som Statskontoret redovisar i sin rapport, så består närmare 1 miljard av dessa i kostnader för centrala beredskapslager. Denna kostnad är baserad på användning av importerade frystorkade produkter med lång hållbarhet, men som också har en hög kostnadsbild. SimSuFoodS anser att denna kostnadsbild ligger i storleksordningen 25-30 SEK/portion. Utifrån de kundintervjuer som SimSuFoodS genomfört, så ser många kunder ett omsättningslager med kortare hållbarhet som ett naturligt alternativ för deras beredskapsplanering.

Utredningen poängterar också att ”kommuner och regioner ska ansvara för att anställda ska ges den utbildning och övning som behövs för att dessa ska kunna utföra sina uppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt under fredstida krissituationer och höjd beredskap”. Därav är det av yttersta vikt att man övar i tillräcklig utsträckning och utredningen föreslår också att det krävs tillkommande medel till detta, vilket man uppskattar till en kostnad på 1 miljard kronor under kommande femårsperiod.

SimSuFoodS vill poängtera att det finns mer kostnadseffektiva svenskproducerade alternativ, som avsevärt kan minska såväl investeringskostnaden (engångskostnad) som den löpande kostnaden i form av övning, lagerkostnader etc. SimSuFoodS bedömning är att etablering av beredskapslager inte behöver vara så dyrt som utredningen föreskriver och att såväl **investeringskostnaden som den löpande kostnaden minst kan halveras** jämfört med den kostnad som beskrivs i utredningen vid användning av mer kostnadseffektiva alternativ.

Beredskapslager och förädling

Jordbruksverket har fått ett regeringsuppdrag att utreda investeringsstöd inom primärproduktion, där man nu bl.a. utvärderar beredskapslagring av spannmål.

SimSuFoodS ser detta som en förutsättning och grundpelare i en övergripande livsmedelsberedskap, men vill understryka vikten av vidareförädling av primärprodukter för att kunna omsätta detta till livsmedel i en krissituation. Har man inte tillräckligt med kalorier, proteiner och andra näringsämnen på rätt plats och vid rätt tidpunkt så kommer folk att svälta och sluta att fungera.

Beredskapslager som enkelt kan omsättas till måltider är den första utposten att använda vid en krissituation, men då detta endast finns tillgängligt under en begränsad tid är livsmedelsförsörjningen väldigt beroende av normala och tillkommande handelsvägar. Eftersom krig och kriser snabbt kan stoppa viktiga handelsvägar som är fundamentala för att den globala

livsmedelsförsörjningen är det också av yttersta vikt att snabbt kunna ställa om för att kunna vidareförädla de primärprodukter som beredskapslagras.

Det finns i dagsläget ingen eller mycket liten outnyttjad produktionskapacitet i livsmedelsindustrin, något som i den internationella konkurrensen är naturligt eftersom företag med stor överkapacitet i sin produktionsapparat binder kapital och genom detta tappar konkurrenskraft.

SimSuFoodS fokus är att förenkla värdekedjan från svenska jordbruksprodukter till färdiga maträtter, där flera av de stora jordbruksråvarorna som odlas i Sverige används. Som ett exempel har bolaget en havrebaserad produkt för att göra en Risottoliknande gryta. Havre står i dagsläget för ca 13 % av den totala skördade mängden i Sverige, vilket motsvarar ca 700 000 ton varje år.

Med enkla processer kan betydande volymer av de jordbruksprodukter som nu diskuteras att beredskapslagras förädlas till produkter som enkelt kan distribueras för direkt tillagning eller lagerhållning.

Det finns tydliga förväntningar på Sveriges försörjningsförmåga för att hålla igång Natos försvarsförmåga i norra Sverige under lång tid. Enligt Försvarsberedningen ska det militära och civila försvaret, inom ramen för ett sammanhållet totalförsvar, förbereda och planera för att under minst tre månader kunna möta och hantera ett krig i Europa som leder till allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet. Att använda beredskapsprodukter baserade på inhemska och beredskapslagrade jordbruksråvaror borde vara en naturlig del i att höja Sveriges försörjningsförmåga. En stor och robust inhemsk produktion av jordbruksprodukter och livsmedel bör utgöra basen i den svenska livsmedelsberedskapen, vilken kompletteras med tillräckliga strategiska lager av olika förnödenheter och livsmedelsprodukter.

Kravställning skapar marknadsincitament

Genom att bibehålla utredningens föreslagna tidsperiod på minst två veckor, men med minskade kostnader, skulle man skapa marknadsincitament för utveckling och produktion av produkter med låg kostnadsbild. Vidare skulle förädlingsförmågan av beredskapslagrade jordbruksråvaror kunna öka, exempelvis genom kravställning vid upphandlingar att beredskapsprodukter ska bestå av en minsta andel av jordbruksråvaror som beredskapslagras i Sverige eller erkända kriterier för hållbarhet. Erkända kriterier för hållbarhet är ett väl beprövat och legitimt sätt att skapa efterfrågan på svenska livsmedel och därigenom, i detta fall, stärka den svenska försörjnings- och beredskapsförmågan. Förädlingsförmågan hos beredskapslagrade jordbruksråvaror skulle också kunna ökas genom investeringsstöd på prioriterade förädlingsanläggningar.

Om SimSuFoodS

SimSuFoodS är ett livsmedelsföretag som producerar torra vegetabiliska produkter som framför allt används inom offentlig sektor. För närvarande har drygt 80 kommuner och regioner företagets produkter på anbud. Genom att blanda produkterna med vatten, olja i vissa fall kryddor kan man tillaga exempelvis grytor, biffar, strimlor, gratänger, falafel etc.

SimSuFoodS fokus är att förenkla värdekedjan från svenska jordbruksråvaror till färdiga maträtter för att på så sätt hjälpa sina kunder att minska såväl kostnadsbilden som klimatpåverkan. Bolagets produkter har lång hållbarhet och är dessutom mycket utrymmeseffektiva, vilket gör att många kunder ser dom som en naturlig del i deras beredskapsplaner.

Lantmännen är delägare i SimSuFoodS. Bolaget har sitt säte, produktionsanläggning och applikationslabb på Lantmännens anläggning i Kimstad utanför Norrköping där Lantmännen förädlar havre till olika produkter.

Med vänliga hälsningar
SimSuFoodS

Andreas Gundberg
VD SimSuFoodS
Tel: 0105449031
Mail: andreas.gundberg@simsufoods.com